॥ ८ ॥ सतंशोकेत्यत्रपुत्रशोकेत्येवंपाठः संतापोंऽतर्बहिर्दाहः विव्हलत्वंबाह्येंद्रियचलनशून्यत्वं विषण्णंमूढंमनोयस्य ॥ ९ ॥ किंन्विति मूढाःसर्वेपिशोच्याःशोकाक्रांताश्चेत्यतोनिःशोकंपदमन्वेष्टव्यमित्यर्थः ॥ १० ॥ तदेवाहत्वमिति त्वंचाहंचेतिभोक्तृवर्गउक्तः येचेतिदेहेंद्रियवियदादिर्भोग्यवर्गः तद्द्वयंयतआगतंयत्रलवणोदकवल्लीयतेतदद्वैतमशोकंपदंद्वैतंतुसशोकमित्यर्थः तथाचश्रुतीभवतः तत्रकोमोहःकःशोकएवत्वमनुपश्यतइतिद्वितीयाद्वैभयंभवतीतिच॥ ११ ॥ तत्रबुद्धिरुपपत्तिः तपस्तदालोचनं समाधिर्बुद्धेरेकत्रपर्यवसानं ज्ञानंसाक्षात्कारः श्रुतंएतेष्वर्थेषुप्रमाणं॥ १२ ॥ तत्रबुद्धिमाह सार्धद्वयेन पश्येति व्यतिषिक्तानिव्याप्तानिउत्तमाधममध्यानिदेवतिर्यङ्मनुष्यादीनि कर्मसुनिमित्तभूतेषु ॥ १३ ॥ एवंकर्मजंदुःखंदेवादीनामप्यस्तीतिदृश्यमानभूतदृष्टांतेनोपपाद्यतन्निवृत्तावप्युपपत्तिमाह आत्मेति योयमहमितिप्रतीतिगोचरआत्मासोपिनममचिन्मात्रस्यस्वरूपं चिद्भास्यत्वात्तस्य भास्यभासकयोश्चघटालोकयोःप्रसिद्धोभेदः एवमहमर्थाच्चिदात्मानंविविच्यतत्रैवपृथिव्याद्यध्यस्तमितिसर्वस्यतदनन्यत्वमाह सर्वावा

अत्राप्युदाहरंतीममितिहासंपुरातनं ॥ यथासेनजितंविप्रःकश्चिदेत्याब्रवीत्सुहृत् ॥ ८ ॥ पुत्रशोकाभिसंतप्तंराजानंशोकविव्हलं॥ विषण्णमनसंदृष्ट्वाविप्रोवचनमब्रवीत् ॥ ९ ॥ किंनुमुह्यसिमूढस्त्वंशोच्यःकिमनुशोचसि॥ यदात्वामपिशोचंतःशोच्यायास्यंतितांगतिं ॥ १० ॥ त्वंचैवाहंचयेचान्येत्वामुपासंतिपार्थिव॥ सर्वेतत्रगमिष्यामोयतएवागतावयं॥ ११ ॥ सेनजिदुवाच काबुद्धिःकिंतपोविप्रकःसमाधिस्तपोधन ॥ किंज्ञानंकिंश्रुतंचैवयत्प्राप्यनविषीदसि॥ १२ ॥ ब्राह्मणउवाच पश्यभूतानिदुःखेनव्यतिषिक्तानिसर्वशः॥ उत्तमाधममध्यानितेषुतेष्विहकर्मसु॥ १३ ॥ आत्मापिचायंनममसर्वावापृथिवीमम॥ यथाममतथान्येषामितिचिंत्यनमेव्यथा॥ एतांबुद्धिमहंप्राप्यनप्रहृष्येनचव्यथे॥ १४ ॥ यथाकाष्ठंचकाष्ठंचसमेयातांमहोदधौ ॥ समेत्यचव्यपेयातांतद्वद्भूतसमागमः॥ १५ ॥ एवंपुत्राश्चपौत्राश्चज्ञातयोबांधवास्तथा॥ तेषांस्नेहोनकर्तव्योविप्रयोगोध्रुवोहितैः॥ १६ ॥ अदर्शनादापतितःपुनश्चादर्शनंगतः॥ नत्वासौवेदनत्वंतंकःसन्किमनुशोचसि॥ १७ ॥

पृथिवीममस्वरूपमिति एतदेवाभ्यासेनद्रढयति यथाममेति अयंभावः यथादर्पणप्रतिबिंबितंमुखंनस्वरूपतःस्वमुखंदृश्यत्वात् नाप्यन्यत् तद्व्यतिरेकेणाभावात् एवंमायाकल्पितेषुइंद्रियमनोऽविद्यादर्पणेषुस्थूलसूक्ष्मसूक्ष्मतरेषुप्रतिफलितश्चिदात्माविराट्सूत्रांतर्यामिभावेनदृश्योनप्रत्यगात्मानापिततोऽन्यइति एवमुपपन्नमात्मैकत्वं चिंत्यध्यानेनसाक्षात्कृत्यनमेव्यथेतितत्फलमुक्तं तद्व्याचष्टेएतामित्यर्धेन हर्षोपिदृष्टेवैतिभावः ॥ १४ ॥ बुद्धिमुक्त्वातपआह यथेत्यादिना ॥ १५ ॥ तपःफलमाह एवमिति ॥ १६ ॥ अदर्शनादिति नास्तिदर्शनंदृश्यत्वेनद्रष्टृत्वेनवाप्रकाशोयस्यतददर्शनंशुद्धचिन्मात्रंतस्मात् आपतितस्तवपुत्रइतिशेषः त्वात्वांचिन्मात्रंअसौपुत्रोनवेद स्वमोपलब्धपुरुषवत्त्वत्कल्पनामात्रत्वात्तस्य तथात्वमपितंचिन्मात्रंनवेत्यचितश्चिद्गोचरत्वायोगात् किमनुशोचसीत्यस्यअयंभावः शोच्यःपुत्रःकिंस्विदात्माउताचिद्रूपोदेहोवा नाद्यः चितएकत्वादविनाशित्वाच्च कःकेनशोच्यः नांत्यःलोष्टादेरपिशोच्यतापत्तेरिति ॥ १७ ॥

Digitized by Google